

EVA-MARIA BAST

Hänen majesteettinsa Elisabet II

Romaani
kuningatar
Elisabet II:n
elämästä

BAZAR

EVA—MARIA BAST

Hänen
majesteettinsa
Elisabet II

Suomentanut Hanna Fauster

BAZAR

Bazar Kustannus
www.bazarkustannus.fi

Ensimmäinen painos
Suomentanut Hanna Fauster
Saksankielinen alkuteos *Die Queen – Elizabeth II – Als Monarchin führte sie ihr Volk in eine neue Zeit und brachte Beständigkeit im Wandel*
Copyright © 2023 Piper Verlag GmbH, München/Berlin.

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-403-112-7

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@bazarkustannus.fi

EVA-MARIA BAST

Hänen majesteettinsa Elisabet II

Elisabet II

Hallitsijana hän johti kansansa uuteen aikakauteen
ja antoi vakautta muutoksen keskellä

ROMAANI

*In Loving Memory
of Her Majesty
Queen Elizabeth II
1926–2022*

Lenalle

Prologi

”TE OLETTE NYT MYÖS Papua-Uuden-Guinean kuningatar, Teidän Majesteettinne, edellyttäen tietysti, että annatte suostumuksenne.” Näin Martin Charteris ilmoitti kunnioittavaan sävyyn tultuaan joka-aamuiseen tapaansa kello kymmeneltä kuningatar Elisabetin työhuoneeseen päivittäistä audienssia varten.

”Thanko totta?” Elisabet katsoi yksityissihteeriään hämmästyneenä. ”Miten ihmeessä minulle on siunautunut moinen kunnia?”

Charteris rykäisi. Elisabet, joka oli tuntenut Martin Charterisin jo puolet elämästään, piti sitä varmana merkinä siitä, että tämän aina niin hillityn miehen oli piiloteltava jotakin tunnereaktiota. Tässä tapauksessa se oli virnistys, kuten Elisabetin haukansilmät terävästi huomasivat.

”Asia on nimittäin seuraavanlainen”, Charteris aloitti. ”Kuten tiedätte, Papua-Uusi-Guinea on kuulunut Australian alaisuuteen – aina vähän aikaa sitten julistettuun itsenäisyyteen asti. Australian pääministeri Gough Whitlam pyysi Papua-Uuden-Guinean asukkaita valitsemaan sellaisen valtiomuodon, joka olisi heille kaikkein mieluisin. He valitsivat tasavallan.”

”Senhän minä jo tiedänkin, mutta tasavalta ei ole monarkia. Mitä sillä on tekemistä minun kanssani?”

”Sir John Bunting, Australian korkea komissaari, kävi eilen luonani. Hän sanoi sanatarkasti: ’Ette kyllä usko tätä, mutta he haluavat, että kuningatar Elisabetista tulee heidän kuningattarensa ja että hän istuu heidän valtaistuimellaan.’”

”Mikä kunnia”, Elisabet totesi. ”Ja mikä siihen on tarkalleen syynä?”

”Sitä minäkin kysyin. Bunting luetteli minulle kolme syytä. Ensimmäinen on, että he pitävät Teistä ja tuntevat Teidät, sillä olitte vierailulla siellä edellisvuonna.”

”Schän on jo hyvä edellytys.” Nyt Elisabetinkin oli pakko hymyillä. ”Entä mikä on toinen syy?”

”He haluavat valtionjohtajan, joka on pienten paikallisten riitojen yläpuolella.”

”Kieltämättä erittäin järkevää”, Elisabet kommentoi. ”Ja mikä on sitten kolmas syy?”

Nyt Charteris ei enää yrittänyt piilotella virnistystään. ”Kolmanneksi he haluavat edelleenkin saada brittiläisiä tunnustuksia, vaikka he eivät enää kuulukaan Australian alaisuuteen.”

Elisabetkin nauroi: ”Tuohan on tietenkin paras mahdollinen syy!”

”Tässä on kuitenkin eräs rajoitus...”

”Niin?”

”He haluavat Teidät ensin vain kymmeneksi vuodeksi.”

Elisabet hymähti. ”Jos se on heidän toiveensa, niin sitten he myös saavat minut seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi.”

”Tarkoittaako tämä nyt, että Te annatte siis suostumuksenne?”

”Tietenkin annan suostumukseni.”

”Olisi vielä yksi asia, Ma’am.”

”Niin?”

”Se koskee prinssi Philipiä.”

”Vai niin, no sitten meidän olisi parasta pyytää hänet paikalle.”

”Se ei...” Charteris yritti vastustella, mutta kuningatar oli jo tarttunut puhelimen luuriin pyytääkseen yhdistämään miehelleen. Elisabet tiesi, että Philip vietti aamupäivät työhuoneessaan, aivan kuten Elisabet omassaan. Muutaman minuutin kuluttua Philip astui Elisabetin toimistoon.

”Saat onnitella vaimoasi”, Elisabet tervehti miestänsä. ”Minä olen nyt Papua-Uuden-Guinean kuningatar.”

”Kas mokomaa.” Philip oli yhtä yllättynyt kuin Elisabet itsekin hetki sitten. Elisabetin selitettyä tilanteen Philipille hän antoi puheenvuoron yksityissihteerilleen. ”Martin mainitsi jonkin yksityiskohdan, joka koskee sinua.”

”Olen pelkkänä korvana.” Philip kumartui jännityksen vallassa eteenpäin ja otti itselleen niin tyypillisen asennon: hän nojasi kyynärvartensa reisiinsä, katsoi ylöspäin ja rypisti otsaansa.

”On ilmeisesti niin, että Tanna-nimisen saaren kylän asukkaat palvovat Teitä puolijumalana.”

”Puolijumalanako?” Philip kysyi ja suoristi selkänsä hetkessä tikkusuoraksi. ”Minuako?”

”Minä kyllä ymmärrän heitä”, Elisabet sanoi iskien silmää. Sitten hän kuitenkin vakavoitui jälleen ja keskitti huomionsa yksityissihteeriiinsä, joka jatkoi: ”Muistattekko sen, kun Te vierailitte eteläisellä Tyynellämerellä Vanuatu-nimisen saarivaltion pääkaupungissa ja annoitte naapurisaari Tannan edustajien ryhmälle lahjaksi sian?”

”Kyllä minä muistan”, Philip vastasi ihmettelevään sävyyn.

”Saaren asukkaatkin muistavat sen, ja vieläpä erittäin hyvin”, Charteris kertoi. ”Varsinkin, koska Teillä oli yllänne Teidän valkoinen laivaston univormunne.”

”Puolijumala valkoisessa takissa”, Philip mutisi. ”Enkä minä edes ole mikään lääkäri.”

”Ei Teidän tarvitsekaan, Sir. Kuulemani mukaan saarella on ikivanha legenda, ja Te sovitte sen kanssa täydellisesti yksi yhteen.”

”Millainen legenda?” Elisabet tiedusteli kiinnostuneena.

Charteris rykäisi. ”Legendan mukaan vuorenhengen vaaleaihoinen poika katosi meren yli kaukaiseen vieraaseen maahan. Eräänä päivänä hän kuitenkin palasi – ja hänen rinnallaan oli vaikutusvaltainen ja mahtava vaimo.”

”Hyvä tavaton”, Elisabet hämmästeli, ”sittenhän minä olen naimisissa vuorenhengen pojan kanssa.”

”Siltä näyttää, Ma’am”, Charteris vahvisti. ”Ja sitten kun Te – vaaleaihoinen mies valkoisessa laivaston univormussa – todellakin saavuitte sinne vaikutusvaltainen vaimo rinnallanne ja vieläpä lahjoititte heille sian, kylän asukkaat katsoivat sen olevan todiste siitä, että Te olette vuorenhengen poika.”

”Mikä tämän kyseisen kylän nimi on?”

”Yaohnanen, Sir, ja kylä koostuu muutamista majoista, jotka sijaitsevat Tannan tulivuoren juurella. Teitä on palvottu siellä siitä lähtien. He juhliivat Teidän syntymäpäiväännne – kuten Teidänkin, Ma’am”, Charteris sanoi kuningattareen päin kääntyen, ”ja juhliessaan he pitivät yllään keksittyjä univormuja ja hilaavat lipputankoon Union Jackin. Ja...” Sitten Charteris rykäisi jälleen kerran.

”Niin?” Elisabet ja Philip kysyivät kuin yhdestä suusta.

”Tuota, ilmeisesti kylän asukkaat rukkoilevat joka päivä Teidän siunaustanne banaani- ja jamssisatoa varten.”

”Miten ihastuttavaa”, Elisabet kommentoi. ”Sinun pitäisi lähettää heille nimikirjoituksella varustettu muotokuvasi, Philip.”

Philip nyökkäsi. ”Se on hyvä idea.”

”Ma’am, Sir”, Charteris hyvästeli heidät ja poistui huoneesta.

Kun yksityissihteeri oli sulkenut oven perässään, Philip kumautti itseään hassutellen rintaan: ”No, miten nyt suu pannaan? Sinä olet ehkä kuningatar, mutta minä olenkin puolijumala. Kerrankin elämässäni minä päihitän sinut jossain.”

Elisabet antoi miehelleen suukon ja sanoi hymyillen: ”Olen kyllä aina tiennyt, että sinä olet puolijumala, joten siinä mielessä en kuullut tänään mitään uutta. En kuitenkaan tiennyt aiemmin, että olet myös banaanijumala.”

”Ja banaanijumalan ominaisuudessa määrään sinut syömään banaanisi vihdoinkin kuten kaikki normaalit kuolevaiset”, Philip vastasi reagoiden Elisabetin kepeään äänensävyyn. Elisabetilla oli nimittäin tapana leikata banaanin molemmat päät pois ja sitten viiltää banaani pitkittäin halki, kuoria se haarukalla ja veitsellä – koskematta siihen käsin – ja sitten leikata se viipaleiksi.

”Kaikki tässä perheessä syövät banaaninsa sillä lailla”, Elisabet puolusti tapaansa, ”ja sinun pitäisi banaanijumalana pitää huolta siitä, että kaikki muutkin tekevät tulevaisuudessa niin.”

He katsoivat toisiaan ja nauroivat.

Signeerattu muotokuva lähetettiin saman tien tälle kyseiselle Etelänmeren saarelle. Aukkaat ottivat sen vastaan ihastuksissaan. Kiitokseksi he lähettivät Philipille *nal-nalin*: sianmetsästykseen tarkoitettun pampun.

Lapsilla oli lomaa koulusta. Prinssi Edward, joka oli ollut jo kolme vuotta Heatherdownin valmisteleivassa koulussa, oli kesälomalla, kuten hänen isoveljensä Andrewkin, joka kävi Gordonstounin sisäoppilaitosta. Myös Anne ja Charles olivat tulleet Balmoraliin viettääkseen kesän yhdessä perheen kanssa heidän Skotlannin maaseudulla sijaitsevassa linnassaan. Se, että heidän isäänsä pidettiin Papua-Uudessa-Guineassa puolijumalana, aiheutti innostusta etenkin yksitoistavuotiaassa Edwardissa. Charles ja Anne puolestaan olivat pikemminkin kiinnostuneita olosuhteista, jotka olivat johtaneet siihen, että heidän äitinsä oli nimitetty sikäläiseksi kuningattareksi. Hehän olivat jo itsekin molemmat käyneet kerran Papua-Uudessa-Guineassa: Charles oli toiminut äitinsä sijaisena itsenäisyysjuhliissa 16. syyskuuta 1975, ja Anne oli ollut vanhempiensa mukana vierailulla viime vuonna.

”Miksi sinä olet nyt Papua-Uuden-Guinean kuningatar?” Charles kysyi, kun he olivat taas yhdessä piknikillä Balmoralin laajoilla mailla, kuten niin usein. ”Eihän Papua-Uusi-Guinea koskaan edes kuulunut brittiläiseen imperiumiin.”

”Mutta Itä-Uuden-Guinean eteläosa sitä vastoin kyllä kuului”, Elisabet selitti.

”Aivan”, Charles vahvisti. Hän oli jo lapsena oppinut kaiken menneestä britti-imperiumista. ”Vuonna 1884 siitä tuli brittiläinen protektoraatti ja vuonna 1888 lopullisesti osa brittiläistä imperiumia.”

”Mokoma hikipinko”, Edward tuhahti.

”Älä ole hävytön”, Charles näpättyi takaisin, mutta hymyili kuitenkin samalla pikkuveljelleen. Heillä oli hyvä keskinäinen suhde, vaikka Charles olikin ollut usein mustasukkainen nuoremalle veljelleen, etenkin aiempina vuosina.

”Ja mikä oli asian laita Uuden-Guinean kanssa?” Andrew halusi tietää.

Elisabet oli ilahtunut toiseksi nuorimman poikansa mielenkiinnosta. ”Maa oli Saksan keisarillisen kruunun alue, kunnes Australia valloitti sen ensimmäisessä maailmansodassa”, Elisabet selitti. ”Toisen maailmansodan jälkeen se oli Australian hallitsema YK:n huoltohallintoalue.”

”Ja nyt he ovat saaneet itsenäisyyden ja haluavat sinut kuningattareksi”, Andrew tiivisti.

”Aivan niin”, hänen äitinsä vastasi.

Edward kysyi pureskellessaan: ”Olenko minä sitten Papua-Uuden-Guinean prinssi?” Hän söi juuri kalkkuna-voileipää.

”Kyllä olet”, Elisabet vahvisti, ”ja sinullakin on aivan erityinen nimi.”

”Ai mikä sitten?”

”En valitettavasti tiedä sitä, Edward”, Elisabet harmitteli. ”Minä tiedän vain Charlesin nimen, sillä sen Charteris kertoi minulle tässä kerran.”

”Ai niinkö?” Charles kysyi uteliaana. ”Mikä sitten on minun nimeni?”

”Hetkinen.” Elisabet keräsi voimansa ja sanoi sitten keskityneesti ja hyvin hitaasti: ”Nambawan pikinini bilong Misis Kwin.”

”Nambawan pikinini bilong Misis Kwin”, Charles toisti yhtä vaivalloisesti kuin epäuskoisenakin.

”Juuri niin.” Elisabet hymyili vanhimmalle pojalleen, joka oli aina hieman pidättyväinen ja varautunut. ”Se tarkoittaa ’kuningatar-rouvan ensimmäinen lapsi’.”

”Eli sinä olet sitten Misis Kwin”, Edward päätteli.

”Aivan oikein, kultaseni.”

”Mikä sen kielen nimi oikein on?” Andrew kysyi.

”Tok Pisin”, Anne tiesi vastata vielä vierailunsa jäljiltä. ”Se on kreolilainen kieli. Matkustammeko me nyt useammin Papua-Uuteen-Guineaan?”

Elisabet kohautti olkapäitään. ”Varmasti yhtä usein kuin muihinkin Kansainyhteisön maihin”, hän sanoi. ”Minullahan ei ole siellä mitään varsinaisia velvollisuuksia ja toimin vain kruununministerin neuvosta, sillä Papua-Uuden-Guinean kansalaisilla on itsemääräämisoikeus ja minua edustaa kenraalikuvernööri.”

”Sehän kuulostaa aivan siltä, ettet sinä olisi lainkaan tärkeä”, Edward veti johtopäätöksensä.

”Edward!” Philip moitti. ”Äitisi on aina tärkeä.”

”Mutta miksi häntä ei sitten lainkaan tarvita?”

”Niin, näethän, on todellakin muutamia asioita, joita vain monarkki saa tehdä”, Elisabet selitti. ”Esimerkiksi allekirjoittaa kenraalikuvernöörien nimittämisasiakirjoja, vahvistaa myönnetyt kunnianosoitukset ja hyväksyä kaikki titteleiden muuttamiset. Mutta Papua-Uuden-Guinean ihmisille on ensi sijassa kysymys siitä, että he haluavat kuningattaren.”

”Ei”, Edward vastasi ja katsoi äitiään vakavana, ”minä luulen, että he haluavat sinut kuningattareksi vain, koska isä on puolijumala.”

Philip läimäytti nauraen poikaansa olalle. ”Sinäpä kyllä oletkin sitten nokkela pikkukaveri”, hän sanoi. ”Minäkin olen varma, että se on asian todellinen syy.”

1. osa

1977-1979

1. luku

LASTEN KANTAMAT SOIHDUT VALAISIVAT iltataivaan ja saivat myös näiden pienten brittilasten jännittyneet kasvot hehkumaan. Heillä oli tänään suuri kunnia olla mukana kuningatar Elisabetin valtaan astumisen kaksikymmentäviisivuotispäivän juhlallisuuksissa. Elisabet lähestyi Snow Hill -kukkulan Yrjö III:n ratsastajapatsasta perheensä saattelemana Windsorissa, päällään smaragdinvihreä takki ja kaulassaan siihen sopiva huivi. Paikalle kerääntyneen yli kahdensadantuhannen katsojan autot tukkivat tiet kilometrien matkalta, ja nyt ihmisten mumina yltyi kiihkeäksi hurraukseksi. Elisabet hymyili heille ja katseli liikuttuneena ihmisten mielikuvituksellisia pukuja: katsojat eivät olleet suinkaan saapuneet paikalle tavallisissa arkivaatteissaan eivätkä myöskään juhlatamineissaan. Sitä vastoin heillä oli päällään kaikenlaisia pukuja ja vaatekappaleita, jotka jäljittelivät Elisabetin edeltäjien valtakausien aikaa ja viestivät monarkian historiasta. Elisabet näki miehiä ja naisia puvuissa, jotka olivat olleet muotia Elisabet I:n aikana, ja myös viktoriaanisista ja edvardiaanisista vaatteita. Sitten kuningattaren katse siirtyi soihtuihin, jotka oli työnnetty pystyyn maahan ratsastajapatsaan eteen ja jotka muodostivat hänen monogramminsa ”EIIR”. Elisabet hymyili, nosti taas katseensa ja vilkutti

ihmisjoukoille, jotka reagoivat tähän vielä kerran innostunein hurraahuudoin.

”Olisiko Teidän Majesteettinne sitten valmis?” ujo ääni kysyi hänen vierestään.

”Totta kai”, Elisabet sanoi hymyillen ja otti Sir Michael Parkerin kädestä vastaan palavan soihdun. Tällä kolmekymmentäviisivuotiaalla majurilla oli ollut suuri kunnia valmistella kuningattaren valtaan astumisen kaksikymmentäviisivuotispäivän juhlallisuudet aloittava ilotulitus – ja nyt, 6. kesäkuuta 1977, Elisabetin oli tarkoitus antaa merkki sen sytyttämiseksi. Näiden päivien huipentuman oli määrä olla Trooping the Colour, hallitsijan virallinen syntymäpäivä. Päivän kunniaksi järjestettävä paraati oli valtaan astumisen juhluvuoden kohokohta, ja sen ympärillä Elisabetilla ja Philipillä oli ollut – ja tuli vielä olemaan – valtava ohjelma.

Juhlallisuudet olivat alkaneet jo 6. helmikuuta, sinä päivänä, kun Elisabetista oli tullut kuningatar kaksikymmentäviisi vuotta sitten. Elisabet oli ollut silloin Afrikassa ja katsellut eläimiä puumajasta käsin juuri samalla hetkellä, kun hänen isänsä kuolema teki hänestä kuningattaren. Siitä oli kulunut nyt jo neljännesvuosisata, ja koko maassa oli juhlistu kaduilla, pidetty jumalanpalveluksia ja paraateja, ja Elisabet itse oli vierailut helmi- ja maaliskuussa miehensä kanssa muun muassa Samoalla, Tongalla, Fidžillä, Uudessa-Seelannissa, Australiassa, Papua-Uudessa-Guineassa, Intiassa ja Omanissa. Sen jälkeen he olivat olleet pitkällä Skotlannin-matkalla, ja nyt he olivat Englannissa juhlallisuuksia varten. Ja sitten heidän oli tarkoitus jatkaa matkaansa kuningaskunnan halki.

Kokko, jonka Elisabet sytyttäisi tänä iltana Windsorin Great Parkissa, olisi aloitusmerkkinä ilotulitukselle ja yli sadalle muulle kokolle, jotka palaisivat sitten koko kuningas-

kunnassa Elisabetin kunniaksi ja joiden kahdeksan palavaa ketjua ulottuisi Kanaalisaarilta Skotlannin perukoille ja Pohjanmereltä Irlantiin asti. Jokainen kokko palaisi kukkulalla tai jollakin toisella tärkeällä paikalla, josta oli näkymä seuraavalle kokolle. Uusi kokko sytytettäisiin aina, kun edellinen havaittaisiin.

Nämä yhteensä satakaksi kokkoa muistuttivat niistä kokoista, jotka oli sytytetty lähes neljäsataa vuotta aiemmin, aikaisin aamulla 30. heinäkuuta 1588 Cornwallin rantakalliolta alkaen. Silloin kyse oli ollut varoittavista merkkitulista, jotka tarkoittivat: Espanjan armada on nyt näkyvissä! Englanti on suuressa vaarassa! Muutamaa minuuttia myöhemmin seuraava kokko sytytettiin hieman idempänä, sitten seuraava ja sitä seuraava. Viesti levisi yhä eteenpäin rannikkoa pitkin aina Plymouthiin asti, missä Englannin laivasto oli jo valmiina, ja viesti jatkoi kiirimistään sitten vielä kauemmas maan sisäosiin. Tällä kertaa nämä kokot eivät kuitenkaan olleet merkinä vaarasta eikä niitä ollut tarkoitettu varoitukseksi, vaan ne ilmensivät suurta iloa hallitsijasta, joka oli ollut vallassa kaksikymmentäviisi vuotta.

Elisabet aikoi juuri sytyttää soihdullaan kokoksi kasatut polttopuut, kuten oli sovittu. Yhtäkkiä hänen lähellään alkoi valtava speaktaakkeli. Sinisiä, vihreitä, keltaisia ja punaisia tulikukkia syöksyi Windsorin tummalle yötaivaalle ja räjähti siellä sataakseen linnan ja puiston päälle tuhlailevan runsaasti.

Kuningatar kääntyi ihmeissään Michael Parkerin puoleen. ”Näettekö mitä tapahtuu?” hän hämmästeli. ”Ilotulitus alkoi jo.”

”Tämä on minulle todellakin valtavan noloa, Ma’am”, majuri-parka takelteli. ”Joku ei ilmeisesti pystynyt enää hillitsemään itseään. Tällä tulee tietysti olemaan seurauksia.”

Elisabet kuitenkin viittasi kädellään välinpitämättömästi: ”Antakaa olla. En halua, että jotakuta rangaistaan vain siksi, että hän sytytti ilotulituksen. Nauttikaamme mieluummin tästä kauniista näystä.” Ja kuin vahvistaakseen kuningattaren sanat Household Cavalryn orkesteri aloitti juuri sillä hetkellä soittamaan kappaletta *Pomp and Circumstance Marches*. Elisabet kääntyi hymyillen katsomaan perhettään, joka seisoi hieman kauempana hänestä. Kaikki katsoivat taivaalle: Elisabetin mies Philip ja lapset rivissä pituusjärjestyksessä. Paikalla olivat kaksikymmentäyhdeksänvuotias Charles, raskaana oleva Anne ja hänen miehensä Mark Philips, seitsemäntoistavuotias Andrew ja kolmetoistavuotias Edward, sekä Elisabetin sisar Margaret ja kuningataräiti.

Elisabet astui hiljaa Philipin viereen. ”Kaksikymmentäviisi vuotta”, hän sanoi. ”Uskomatonta, mitä kaikkea me olemme kokeneetkaan sinä aikana. Minusta aika tuntuu paljon pidemmältä. Ja silti tuntuu kuin vasta eilen olisit kertonut minulle isäni kuolemasta metsästysmajallamme Afrikassa.”

Philip katsoi Elisabetia silmäkulmastaan. ”Sinä olit sillä hetkellä niin uskomattoman hillitty, kuten aina. Itkit vain hetken sylissäni, ja sitten teit mitä sinulta odotettiin: täytit velvollisuutesi.”

”Aivan.” Elisabet katsoi mielteliäänä rakettien taivaalle nousevia räiskyviä putouksia. Se oli ollut kamalaa aikaa, myös heidän avioliitossaan. Elisabet oli itse ollut kirjaimellisesti jähmettynyt, koska hän ei missään nimessä saanut surra eikä murtua. Hän oli ollut yhtäkkiä kuningatar, ja häneltä odotettiin niin paljon. Philipkin oli kärsinyt. Ura laivastossa, joka oli ollut hänelle niin tärkeä, oli ollut yhtäkkiä ohi. Philipin täytyi siitä lähtien kulkea vaimonsa perässä, eivätkä hänen lapsensa voineet saada hänen sukunimeään.

”Onko sinun kaksikymmentäviisivuotisen valtakautesi aikana ollut mitään, mitä katuisit sydämesi pohjasta?” Elisabet kuuli miehensä kysyvän hiljaa kuiskaten heidän katsoessaan värikkäänä hohtavaa yötaivasta.

Elisabet nyökkäsi. ”Voi kyllä, todellakin on. Ja sinäkin tiedät varsin hyvin, mitä asiaa tarkoitan.”

”Kaivosonnettomuus”, Philip arveli.

”Kyllä, kaivosonnettomuus”, Elisabet vahvisti hiljaisella äänellä. Onnettomuus oli tapahtunut 21. lokakuuta 1966 Aberfan-nimisessä kaivostyöläisten kylässä Merthyr Tydfilin lähellä Etelä-Walesissa. Sadasta neljästäkymmenestä neljästä uhrista satakuusitoista oli ollut lapsia, sillä Pantglasin alakoulu ja osia viereisestä yläkoulusta oli joutunut pahiten maanvyöryn alle. Philip oli matkustanut heti seuraavana päivänä onnettomuuspaikalle, mutta Elisabet oli epäröinyt: aiheuttaisiko hän mahdollisesti saapumisellaan sellaisen hälyn, että auttajat eivät pystyisi keskittymään vyöryn alle hautautuneiden etsintään, mikä vaarantaisi ihmishenkiä? Koska Elisabetilla oli itsellään pieniä lapsia, hän oli sitä paitsi ollut varma, että jos hän vierailisi onnettomuuspaikalla ja näkisi surevia vanhempia, se koskettaisi häntä niin paljon, ettei hän pystyisi pitämään itseään koossa. Elisabet oli ollut vakuuttunut, ettei itkevä kuningatar olisi pystynyt lohduttamaan ihmisiä. Hallitsija säilyttää nimittäin aina itsehillintänsä ja antaa ihmisille voimia ja tukea. Kun Elisabet oli joutunut ankaran arvostelun kohteeksi poissaolonsa takia, hän oli kuitenkin lähtenyt paikalle kahdeksan päivää onnettomuuden jälkeen. Elisabet oli todellakin itkenyt, mikä oli tosiasiassa koskettanut ihmisiä vielä enemmän ja jopa lohduttanut heitä. Empatian osoittaminen julkisuudessa oli ollut Elisabetille uutta. Hän oli oppinut paljon ja oli katunut syvästi, ettei ollut matkustanut aiemmin Aberfaniin.

”Entä paras kokemus?” Philip tiedusteli.

Nytäkään Elisabetin ei tarvinnut miettiä kauan. ”Charlesin investituura.” Elisabet katsoi hellyydentäyteisellä katseella vanhinta poikaansa, joka seisoi Annen ja kuningataräidin välissä. ”Vaikka se olikin samalla kamalaa. Kaikkien pommiuhkausten takia pelkäsin niin hirveästi hänen puolestaan.”

”Muistan sen hyvin. Investituuran jälkeen menit nukkumaan ja olit viikon ajan niin voipunut, ettet jaksanut nousta sängystä. Sellaista en ole sen koommin nähnyt sinulle tapahtuvan.”

Aivan kuin Charles olisi tuntenut Elisabetin katseen iholaan, sillä juuri sillä hetkellä hän käänsi päätään Elisabetia kohti ja hymyili kohteliaasti – mutta etäisesti. Elisabet huokaisi mielessään. Investituura oli ollut Elisabetille tärkeä sen takia, mitä se merkitsi kruunulle, mutta myös Elisabetin ja Charlesin keskinäisen suhteen vuoksi. He olivat harvoin olleet niin rentoja toistensa seurassa kuin nauraessaan sille, miten Charlesin kruunun päällä oleva pallo olikin kullattu pöytätennispallo. Ja he olivat harvoin olleet toisilleen niin läheisiä kuin sillä hetkellä, kun Elisabet laittoi kruunajaisviitan Charlesin harteille. Mutta se olotila ei ollut kestänyt kovin kauan. Nyt heidän suhteensa oli taas hyvin etäinen. Anne, joka oli Elisabetille erittäin läheinen, oli kerran sanonut, että Charles kunnioitti äitiään, kuningatarta, aivan liikaa pystyäkseen olemaan pingottamatta Elisabetin seurassa. Elisabet toivoi, että he hieman lähentyisivät, kun Charlesista tulisi vuoden lopulla kruununneuvoston jäsen. Ja Elisabet toivoi, että Charlesille löytyisi pian vaimo.

Seitsemän vuotta sitten Charles oli tutustunut Windsorin puistossa poolopelin jälkeen erääseen tyttöön. Walesin prinsipi oli ollut mieli maassa, sillä ”Siniset paholaiset”, joiden kapteeni Charles oli, oli hävinnyt pelin. Charles oli vetäytynyt

hevosensa kanssa omiin oloihinsa. Yhtäkkiä häntä oli lähestynyt nuori nainen vihreässä takissa ja tiukoissa samettihousuissa ja sanonut: ”Miten kaunis eläin, Sir.”

Camilla oli lumonnut itseään kaksi vuotta nuoremman Charlesin, ja he olivat tapailleet toistuvasti. Elisabet ei ollut ollut varma, olisiko Camilla se oikea hänen pojalleen, mutta Philip ei ollut nähnyt asiaa niin vakavasti: niin kauan kun Camilla oli vain Charlesin rakastajatar, kaikki oli kunnossa, Philip argumentoi. Pojanhan piti saada kokemusta. Elisabet oli säpsähtänyt hieman kuullessaan nämä sanat, mutta oli sitten antanut poikansa tehdä oman päänsä mukaan. Elisabet oli sitten ollut helpottunut, kun Charlesin ilmoittauduttua merivoimiin Camilla oli lopulta mennyt vuonna 1973 naimisiin entisen poikaystävänsä Andrew Parker Bowlesin kanssa. Tällä miehellä oli ollut tilapäinen suhde elämänjanoisen prinsessa Annenkin kanssa.

Elisabet asetti kaiken toivonsa Philipin enon, Dickie Mountbattenin varaan. Tämä oli edelleenkin kovasti osallisena perheen elämässä ja Charlesille hyvin tärkeä luottohenkilö.

”Miksi ihmeessä puoli linnaa on pimeänä?” kolmetoistavuotias Edward huudahti sen jälkeen kun ilotulitus, jota hän oli seurannut lumoutuneena, oli loppunut. Hän keskeytti näin Elisabetin mietteet.

Elisabet etsi otsa rypyssä katseellaan Michael Parkeria. Nyt vasta Elisabet huomasi, että mies oli ilmeisesti ollut tällä välin muualla. Nyt hän kiirehti aivan hengästyneenä Elisabetin luo.

”Ovatko sähköt poikki?”

Parker nyökkäsi näyttäen epätoivoiselta. ”Teidän Majesteettinne, olen hyvin pahoillani, mutta minun on pakko sanoa Teille, että aivan kaikki, mikä vain voi mennä pieleen, on mennyt pieleen.”

”Jos olen oppinut jotain kaksikymmentäviisivuotisen valtakauteni aikana, niin sitten sen, että aina voi mennä jotain vinoon.” Elisabet hymyili miehelle rauhoittelevasti. ”Mitä oikein on tapahtunut?”

”Niin, Ma’am, BBC:n päägeneraattori räjähti, joten meidän oli lainattava heille yksi omistamme, se, joka valaisee puolet Windsorin linnasta. Ja sen lisäksi sähköt menivät poikki.”

Elisabet nauroi. ”Emmeköhän ota tämän vain huumorilla.”

Kuningatar kohujen keskellä

Kuningatar Elisabetin ympärillä kuohuu jälleen, kun prinsessa Margaret kohahduttaa ensimmäisellä kuninkaallisella avioerolla. Prinssi Charles sen sijaan on railakkaiden poikamiesvuosiensa jälkeen vihdoin löytänyt sopivan vaimon ujosta kaunottaresta, Diana Spenceristä. Poliittisissa asioissa Elisabetin diplomatia joutuu koetukselle, kun Margaret Thatcher valitaan Ison-Britannian ensimmäiseksi naispääministeriksi. Nyt maan johdossa on kaksi vahvaa naista, eikä heidän suhteensa todellakaan ole jännitteetön.

Eva-Maria Bastin *Hänen majesteettinsa Elisabet II* on kuningattaren elämästä kertovan trilogian kolmas osa. Se vie meidät 1970- ja 1980-luvuille, vuosiin, jolloin Margaret Thatcher ja Lady Di varastivat koko maailman huomion.

9 789524 031127

ISBN 978-952-403-112-7

84.2

www.bazarkustannus.fi